

Szexuális kisebbségek

Geresdi Zsolt – Kuszing Gábor – Rózsa Judit

Ildi 16 éves, gimnáziumi tanuló, az iskola mellett egy gyorsétteremben dolgozik. Első szerelme, a 19 éves Ági, egy fiú miatt szakított vele. Ildi nagyon maga alatt van a szerelmi csalódás miatt.

Balázs 28 éves műszerész, tíz éve ismerkedett meg feleségével, Judittal. A házasság után Judit szülei lakást vettek nekik Óbudán. Közösén nevelik gyermekeiket.

István 18 éves, egy belvárosi dizájnstúdióban dolgozik eladóként. Minden este 6 körül lát az üzlet előtt egy húsz év körüli srácot, aki egy közeli irodából viszi le a szemetet. Istvánnak nagyon tetszik az ismeretlen, egyszer egymásra is mosolyogtak a kirakaton keresztül. Sokat álmodozik róla, de fél megszólítani.

Éva 49 éves miskolci nő, két gyermek anyja, egyetemi tanár. Három éve él együtt ügyvéd barátnőjével, Lindával.

Béla 20 éves gimnazista, aktívan vízilabdázik. Hetente más és más nővel fekszik le, számára a nők csak szexuális tárgyak, soha nem volt szerelmes.

Mint a fenti példákból is látszik, a szerelem és a szex sok ember életében játszik fontos szerepet. Van köztünk olyan, aki gyakran szerelmes, van, aki életében csak egyszer. Van, aki az egyik nemhez vonzódik, vagyunk olyanok, akik mindkettőhöz. Van, aki mindennap igényli a szexet, van, aki soha nem vágyik rá. Mint az élet minden más területén, itt is hatalmas az egyéni változatosság, mindannyian mások vagyunk.

Ez a fejezet erről a változatosságról fog szólni. Először azokat a témákat tekintjük át, amelyeket mi fontosnak tartunk, amikor diákokkal a saját életünkről beszélünk. Ezek a különböző szexuális kisebbségek meghatározása, a szexuális érdeklődés okainak kutatása, a homofóbia, a láthatatlanság és az előbújás témái. Utána olyan kérdésekről ejtünk szót, amelyek tapasztalataink szerint érdeklik a diákokat: a történelemről és a társadalmi vitákról, mint amilyen az azonos nemű kapcsolatok hivatalos elismerése, a gyerekvállalás vagy a keresztény egyházak hozzáállása. Eközben nagyobb részt saját

és szűkebb környezetünk tapasztalataiból merítünk Több olyan idézet illusztrálja ezeket a témákat, amelyet ismerőseinktől, barátainktól gyűjtöttünk, és kitalált névvel, de valós életkorral jelölünk. Ezek nem feltétlenül szó szerinti idézetek, de mindegyik egy konkrét személy életének egy adott eseményéhez kötődik.

A társadalom, amelyben élünk, a szerelem és a szexualitás végtelen sokféleségéből egyes formákat helyesnek tart, és támogat, míg másokat helytelenít, és elutasít. Azok az emberek, akiknek szerelmi és szexuális élete megfelel a társadalom által kijelölt normáknak, szabadon és félelem nélkül élhetik ki vágyaikat. Ám azok, akiknek szerelmi és szexuális élete kívül esik a normák szűk körén, gyakran titkolózásra, rejtőzködésre kényszerülnek. Ezeket az embereket összefoglaló néven *szexuális kisebbségeknek* nevezzük. Korról korra, társadalomról társadalomra változott, hogy mit tekintenek normának, és ebből fakadóan normálisnak. Ennek megfelelően az is változott, hogy mi számít normaszegésnek. Ebben a fejezetben a leszbikusokkal, a melegekkel, a biszexuálisokkal és a transzneműekkel foglalkozunk. Az a közös ezekben a szexuális kisebbségekben, hogy tagjaik olyan dolgot tesznek, amit férfiként vagy nőként tilos lenne tenniük. Például férfi létükre férfi, nő létükre nő tetszik nekik, vagy nem a biológiai nemüknek megfelelő ruhát hordanak. Talán emiatt is van, hogy ezeknek a kisebbségeknek a közösségei átfedésben is vannak egymással, így gyakran találni transzneműeket meleg bárókban, illetve léteznek például közös leszbikus és meleg szabadidős csoportok. A leszbikus, meleg, biszexuális és transznemű szavak kezdőbetűiből áll az LMBT rövidítés, amelyet a fejezet során sokszor használunk, amikor egyszerre beszélünk mind a négy kisebbségről. Az LMBT kifejezés a melegek között is egyre gyakrabban használatos abban az esetben, ha nem szeretnének egymás között kirekesztően beszélni a többi szexuális kisebbségről, egyszerűen melegnek nevezni azt a közösséget, ahol vannak még leszbikusok, biszexuálisok, transzneműek is.

Gyakorlat: Olvasd végig a szerelemmel és szexualitással kapcsolatos alábbi példákat. Gondold végig mindegyikről, hogy mi az általános vélekedés a magyar társadalomban: az adott példa elfogadott, vagy nem elfogadott. Mi a saját véleményed? Válaszodat röviden indokold is.

Egy házaspár – egy nő és egy férfi – közösül, mert gyereket szeretnének.

Két férfi, mindketten tisztas családapák és jó barátok, részegen csókolózik.

Egy 15 éves középiskolás lány szerelmes lesz tanárnőjébe, és esténként róla álmodozik.

Két fiú táncol egy meleg bárban, egyikük a másik lapockájára teszi a kezét.

Egy 18 éves fiú szerelmes egy 15 éves lányba, aki nem szereti viszont. A fiú minden nap felhívja a lányt a mobilján, megvárja iskola után, és sokszor a lakásuknál is megjelenik. A lány többször kérte, hogy ezt hagyja abba.

Egy 17 éves lány és egy 16 éves fiú szerelmesek egymásba, és három hónapos kapcsolat után lefeksznek.

Óvszert használnak, hogy a terhesség és a nemi betegségek ellen védekezzenek.

Egy 40 éves férfi kézzel elégíti ki szerelmét, egy 55 éves nőt.

Egy 40 éves nő kézzel elégíti ki szerelmét, egy 55 éves nőt.

Egy húszas éveit végén járó házaspár azzal visz változatosságot a szexuális életébe, hogy hármában vagy négyesben szexelnek alkalmi ismerősökkel.

Egy fiatal férfi katolikus papnak áll, és lemond a szexuális életről.

Egy 22 éves szerelmespár – egy lány és egy fiú – rendszeres nemi életet élnek, ami mindkettőjük számára sok öröm forrása. A fiú női fehérműt visel szex közben.

Egy hajléktalan házaspár – egy nő és egy férfi – közösül, mert gyermeket szeretnének.

Végig gondolhatod azt is, hogy vajon 30 évvel ezelőtt, vagy 100 évvel ezelőtt mennyire lettek volna ezek a példák elfogadottak? Szerinted mi lesz a helyzet 100 év múlva?

Ennek a gyakorlatnak a példái közül sokra talán nehéz megnyugtató választ találni, és könnyen lehet, hogy nagy nézetkülönbségek vannak osztálytársaid vagy barátaid között. Sok szempontból lehet megítélni ezeket a kérdéseket: van, akinek a vallási irányelvek, másoknak a hagyományos családfelfogás, a hűség, a szerelem, vagy a nők és a férfiak egyenjogúsága a fontos. Mi, a fejezet írói sem értünk teljesen egyet minden kérdésben, de az egyik legfontosabb elvünk a szexuális önrendelkezés elve, vagyis hogy mindenki szabadon gyakorolhassa a szerelem és a szex bármilyen formáját, amíg azt minden résztvevő szabad akaratából és örömmel teszi.

Ki kihez vonzódik?

Leszbikusnak azokat a nőket nevezzük, akik nőkbe lesznek szerelmesek, és nők iránt éreznek nemi vágyat. Hasonló módon, azokat a férfiakat tartjuk *melegnek*, akik férfiakba lesznek szerelmesek, és férfiak iránt éreznek nemi vágyat.

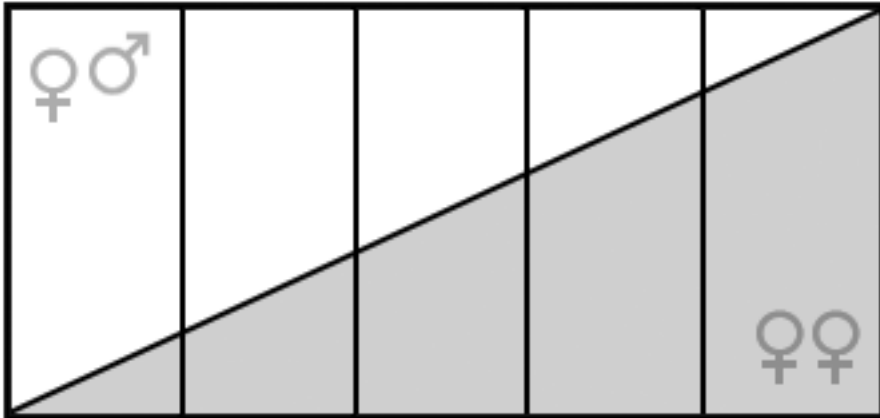
Dóra, 30 éves belsőépítész: „Középiskolában nagyon furcsáltam, mikor az osztálytársnőim szünetekben a fiúkról sugdolóztak. Engem ez egyáltalán nem érdekelt. Arra gondoltam, hogy későn érő típus vagyok. A lányok a fiúcsapatok matricáit cserélték, miközben én kedvenc színésznőimről álmodoztam.”

Biszexuálisnak nevezzük azokat a személyeket, akik mindkét nem tagjaival képesek szerelembe esni, illetve irántuk szexuális vágyat érezni.

András, 28 éves egyetemi hallgató: „Hogy kit találok vonzónak, az nem attól függ, hogy mi van a lába között. A kecses testek és a különleges arcvonások ragadnak meg, a szép szemek, a kedvesség és a látványosság. Az extremitások is vonzanak, egy piercing, egy feltűnő hajszín, egy különleges stílus. Igen, fontos hogy egyedi stílusa legyen. Egy különleges, intelligens és kedves emberbe könnyen szerelmes leszek, de a tapasztalat azt mutatja, hogy tíz esetből kilencszer inkább lányok azok, akik az én igényeimnek megfelelnek.”

Heteroszexuálisnak mondjuk azokat a nőket, akik férfiakba lesznek szerelmesek, és férfiak iránt éreznek nemi vágyat, valamint azokat a férfiakat, akik nőkbe lesznek szerelmesek, és nők iránt éreznek nemi vágyat. A heteroszexuálisokat nem soroljuk a szexuális kisebbségek közé, hiszen társadalmunkban a heteroszexualitás a norma.

Bár a heteroszexuálisok alkotják a többséget, Alfred Kinsey amerikai kutató széleskörű vizsgálatai azt mutatják, hogy a kisebbség és a többség elkülönülése nem olyan merev, mint gondolnánk. Kinsey egy hétfokú skálát dolgozott ki, amelyen az emberek *szexuális orientációjuk* – vagyis hogy melyik nemhez vonzódnak – alapján elhelyezhetők. Ezzel a modellel a mai kutatók általában egyetértenek.¹

1. Kizárólag lesbikus/meleg orientáció. Csak a saját neméhez vonzódik.
2. Nagyrészt lesbikus/meleg orientáció. Elsősorban a saját neméhez vonzódik, de vannak fantáziái, esetleg tapasztalatai is a másik nemmel kapcsolatban.
3. Inkább lesbikus/meleg orientáció. Mindkét nemhez vonzódik, de fantáziái és kapcsolatai inkább a saját neméhez tartozó személyekkel vannak.
4. Teljesen biszexuális orientáció. Mindkét nemhez egyaránt vonzódik, partnerei hasonló arányban kerülnek ki mindkét nemből.
5. Inkább heteroszexuális orientáció. Mindkét nemhez vonzódik, de fantáziái és kapcsolatai inkább a másik nemhez tartozó személyekkel vannak.
6. Nagyrészt heteroszexuális orientáció. Elsősorban a másik nemhez vonzódik, de vannak fantáziái, esetleg tapasztalatai is a saját nemével kapcsolatban.
7. Kizárólag heteroszexuális orientáció. Csak a másik nemhez vonzódik.

A legtöbb ember életében előfordulnak azonos neműekkel kapcsolatos szexuális vagy erotikus élmények, fantáziák. Az is ismert, hogy egy ember szexuális orientációja az élete során változhat.

Zsuzsa: „Sokan kérdezik tőlem, mint olyan lesbikustól, aki már élt házasságban, és gyerekei is vannak, hogy csalódtam-e a férfiakban, vagy hogy rossz volt-e velük. Erre azt szoktam mondani, hogy az is az életem egy korszaka volt, aztán amikor először szerelmes lettem egy nőbe, akivel azóta is együtt élek, akkor jöttem rá, hogy ez az, ami érzelmileg és testileg is teljesen kielégít engem.”

¹ Kinsey, A. C. – Pomeroy, W. B. – Martin, C. E. [1953] *Sexual Behavior in the Human Male*. Philadelphia and London: W. B. Saunders Company.

Leszbikus és meleg párok

Ha heteroszexuális emberek lesbikus vagy meleg párral találkoznak, sokszor értetlenül állnak, mert azt gondolják, egy párkapcsolathoz mindenképpen szükséges egy nő és egy férfi. Ha két nő vagy két férfi él együtt, hogyan osztják meg egymás között a férfias és a nőies feladatokat? Melyikük főz, melyikük szereli össze az új könyvespolcot? Sokan azt gondolják, hogy a lesbikus és meleg pároknál is kell lennie egyfajta nemiszerep-leosztásnak, egyikük a „nő”, a másik a „férfi”.

A legtöbb lesbikus és meleg kapcsolatban a feladatokat a szerint osztják meg, hogy ki mihez ért jobban, vagy mit csinál szívesebben. Vannak férfiak, akik remekül vezetik a háztartást, és örömmel mennek bevásárló-körútra a piacra, és vannak nők, akik nem esnek kétségbe, ha elromlik valami, és hamarabb megjavítják, mint ahogy a szerelő kiérne. A lesbikus és meleg kapcsolatokban, ellentétben sok heteroszexuális párkapcsolattal, a nemi szerepek nem kötik mereven a résztvevőket, és kevésbé kényszerítik őket olyan viselkedésre, amit nem szeretnének, ellentétben sok heteroszexuális párkapcsolattal.

Vannak olyan lesbikus és meleg párkapcsolatok, ahol a külső szemlélő könnyedén azonosítani véli, melyikük a „férfi a háznál”. A párkapcsolatok egy része ugyanis nem az egyenlőség elvére épül, hanem az egyik fél uralkodik a másik felett. És mivel az uralkodást gyakran férfias viselkedésnek gondoljuk, az alárendelődést pedig nőiesnek, a nem egyenrangú lesbikus és meleg pároknál a hatalmi pozícióban levő felet címkézzük férfinak. Ez az erőkülönbség a heteroszexuális pároknál is gyakori, ahol a férfi sokszor uralkodik a nő fölött.

A negyedik kisebbség: a transzneműek

A transzneműek átfogó kategóriájába olyan személyek tartoznak, akik másként viselkednek, mint amit a nekik tulajdonított biológiai nemtől a társadalom elvár. Ez az életfelfogás leglátványosabban az öltözködésben nyilvánul meg, de sok transzneműnél jóval fontosabb az élet egyéb területein, például a foglalkozás megválasztásában vagy a családi életben. A transzneműek közé soroljuk a transzszexuálisokat és a transzvesztitákat.

A *transzszexuálisok* olyan emberek, akik úgy érzik, hogy az ellenkező nem testébe születtek: biológiai nemük – vagyis hogy női vagy férfi testük van – és pszichológiai nemük – vagyis hogy nőként, vagy férfiként gondolnak magukra – eltér egymástól. A férfitestbe zárt nők, és női testbe zárt férfiak között egyaránt találunk lesbikusokat, melegeket, biszexuálisokat, heteroszexuálisokat és a szextől teljesen tartózkodó embereket is.

A *transzvesztiták* olyan emberek, akiknél a pszichológiai és a biológiai nem megegyezik, de viselkedésükben – különösen öltözködésükben – a másik nem normáit követik. A transzvesztiták többnyire olyan férfiak, akik bizonyos körülmények között női ruhát hordanak, akár sminkkel, parókával kiegészítve, és nőként viselkednek.

A transzvesztiták egy része otthon, titokban öltözik át. Más részüknek a szexuális

aktus során okoz örömet, hogy az ellenkező nem ruháit hordják. Olyanok is vannak, akik előadóművészként lépnek fel, meleg bárokban vagy más szórakozóhelyeken, női szerepben. A transzvesztita férfiak is lehetnek melegek, biszexuálisok vagy heteroszexuálisok is. Hogy egy férfi szeret-e női ruhát hordani, annak semmi köze ahhoz, hogy kiket talál szexuálisan vonzónak.

Végül vannak olyan emberek is, akik nemüket másként határozzák meg. Például nem nélkülünek, vagy transzneműnek mondják magukat, vagy egy új kategóriát alkotnak nemük jelzésére, és visszautasítják, hogy nőként vagy férfiként címkézzék őket. A transzszexuálisok és a transzvesztiták mellett ők alkotják a *transzneműek* harmadik kategóriáját.

Gabi, 27 éves egyetemista: „Hogy létezhet harmadik nem, hatalmas, felszabadító felismerés volt számomra. Fiúnak születtem, fiúként neveltek, de a férfi-szerep soha nem volt kedvemre való. Inkább lányokkal barátkoztam, nem igazán vonzottak a fiús játékok. Ugyanakkor soha nem jutott eszembe, hogy lány volnék. Egyszerűen nem találtam a helyemet. Azután huszonegy éves fejjel olvastam egy antropológia könyvet, amely erről szólt, hogy létezik harmadik nem. Lelkesen faltam a könyv lapjait, és lassan helyükre kerültek a dolgok. Úgy éreztem, megtaláltam végre magamat: transznemű vagyok.”

„Hogyan nevezzelek?” Hogy miként neveznek téged, tükrözi, hogyan gondolkodnak rólad. Érdemes tudni, hogy egy kisebbség különböző elnevezései mire utalnak, és milyen érzéseket keltenek a kisebbség tagjaiban.

- Buzi, köcsög és más szitokszavak: A szexuális kisebbségek tagjaival szemben sok embernek vannak negatív előítéletei, ami sokszor hátrányos megkülönböztetéshez vezet. Az LMBT emberek gyakran élnek meg félelmet, fájdalmat, szomorúságot és haragot, amikor más emberek előítéleteivel szembesülnek. A buzi, a köcsög és más hasonló szitokszavak az előítéletekből fakadó szóbeli erőszak eszközei, és így az LMBT emberek legtöbbször bántónak érzik azokat. (Ugyanakkor mostanában a melegek elkezdtek tudatosan használni magukra az eredetileg sértő buzi kifejezést abból a megfontolásból, hogy így semlegesítsék a szó negatív jelentéstartalmát, és kifejezzék vele, hogy képesek büszkén vállalni melegségüket.)
- Homoszexuális: A homoszexuális kifejezést Kertbeny Károly alkotta meg 1869-ben. Addig az emberek azt gondolták, hogy az azonos neműek közti vonzalom bűn, amit büntetni kell. Ettől kezdve az vált az egyre általánosabb nézetté, hogy betegség, amit gyógyítani kell. Azonban az '50-es években végzett vizsgálatok kiderítették, hogy a leszbikusok és a melegek a lelki egészség egyetlen mutatójában sem térnek el a heteroszexuálisoktól, ezért 1973-ban az Amerikai Pszichiátriai Társaság törölte a homoszexualitást a betegségek listájáról. Olyan gyógyszert vagy pszichoterápiás eljárást sem sikerült kifejleszteni, amivel az azonos neműek iránti vonzódás elmulasztható lenne. Ma sok leszbikus és meleg ember bántónak érezheti, ha homoszexuálisnak nevezik őket, mert ez arra utalhat, hogy betegnek tartják őket.
- Leszbi: A leszbikus szó rövidítése, mely elsősorban a férfiak számára készülő pornófilmek jeleneteire és szereplőire utal, amikor két vagy több nő szeretkezését mutatják a céllal, hogy férfiakban szexuális izgalmat keltsenek. A leszbikus nők számára bántó lehet, ha lesbinek nevezik őket, mert ez a pornófilmek szereplőivel és a férfiak szexuális vágyainak kiszolgálóival azonosítja őket.
- + Leszbikus, meleg, biszexuális és transznemű (LMBT): Ezek a kifejezések a szexuális kisebbségekhez tartozó emberek önmeghatározásán alapulnak. Sokan közülünk szívesen azonosulnak ezekkel a címekkel, érdekvédelmi és önszervező szervezetek is gyakran ezeket a szavakat használják a nevükben. Ha tisztelet-

ben akarjuk tartani a szexuális kisebbségi emberek méltóságát, legjobb, ha ezeket a kifejezéseket használjuk. Ha a szexuális kisebbségek egészéről beszélünk, legcélszerűbb a négy szót együtt – vagy az LMBT rövidítést – használni, mert ha csak egyszerűen a „melegekről” beszélünk, a leszbikusok, biszexuálisok és transzneműek kirekesztve érezhetik magukat.

Mi okozza?

Nem tudjuk pontosan. Sok orvosi kísérlet és elméletgyártás után sem találtak tudományos bizonyítékot arra, hogy mitől homoszexuális valaki. Az eddigi feltételezések: genetikai adottság, veleszületett hormonális tényező, környezeti hatások, vagy biológiai, pszichológiai és társadalmi tényezők összessége. Az biztos, hogy nem terjed fertőzéssel, meggyőzéssel, csábítással, vagy azzal, hogy szexuális kisebbségekről olvasol, leszbikusokkal és melegekkel beszélgetsz, és attól sem leszel leszbikus vagy meleg, hogyha egy azonos nemű ember szerelmet vall neked.

Mi, ennek a fejezetnek az írói, úgy gondoljuk, hogy mindenki számára hasznosabb, ha az okok keresgélése helyett azzal foglalkozunk, hogyan lehet melegként, leszbikusként, biszexuálisként, transzneműként teljes életet élni egy heteroszexista, vagyis a heteroszexualitást a többi szexuális orientációnál jobbnak tartó, kizárólag azt „természetesnek” beállító társadalomban, amely lépten-nyomon kizárólag a heteroszexualitásra nevel.

Sok LMBT ember reménykedik abban, hogy a társadalom toleránsabb lesz, ha kiderül, hogy a homoszexualitást a gének okozzák, tehát nem tehetnek róla, hogy LMBT-nek születtek. Mások éppen hogy félnak egy ilyen felfedezéstől, attól tartva, hogy a szülők egy genetikai vizsgálat alapján elvetetnék LMBT magzatukat. Minket elsősorban azért zavar az okok keresgélése, mert eleve azt feltételezi, hogy a homoszexualitás nem természetes dolog, és létjogosultságát külön meg kell magyarázni. Ha a tudósok képesek lennének valóban objektíven, előítéletektől mentesen kutatni a szexuális érdeklődést, akkor azt a kérdést is fel kellene tenniük, hogy vajon mi okozza a heteroszexualitást.

Mi a homofóbia?

A homofóbia irracionális félelem az azonos neműekhez fűződő vonzalomtól, illetve azoknak az embereknek az utálata, akik azonos neműekhez vonzódnak.

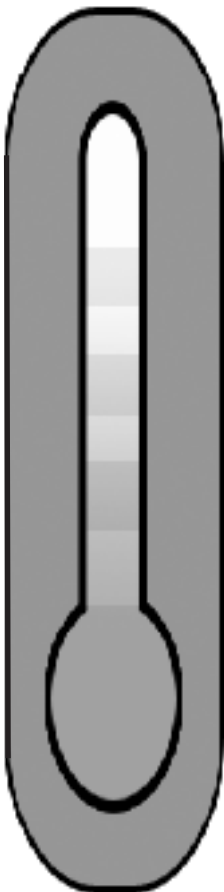
Hol találkozhatunk vele a hétköznapokban? Számos megnyilvánulási formája létezik, a „legártatlanabb” buzivicc mesélésétől az akár halálos kimenetelű buziverésig. De ide tartozik az iskolai, munkahelyi, sport- vagy bármilyen egyéb csoportból való kiközösítésünk, a munkahelyi ellehetlenítés, kirúgás, a szitokszavak használata, vagy akár a szexuális kisebbségek témájának agyonhallgatása, tabuként kezelése is.

A homofóbia ellen bárki tehet a mindennapjaiban is. Összegyűjtöttünk néhány ötletet erre:

A homofóbia formái	és amit tehetsz ellenük
Buziviccet mesélnek neked.	Ahelyett, hogy nevetnél rajta, mondhatod azt: „Ez egyáltalán nem jó vicc”. Nem meséled tovább.
Szitokszavak.	Megteheted, hogy nem használod.
Kiközösítésnek vagy tanúja.	Szóba állhatsz az érintettel, bevonhatod közös dolgokba, elmondhatod egyrészt a kiközösítőnek, hogy ez nem helyes, másrészt a kiközösítettnek, hogy nem kell belenyugodnia a jelenlegi helyzetbe.
Buziverést látsz.	Hívhatod a rendőrséget, kérhetsz segítséget, utána tanúskodhatsz.
Sztereotípiákat hallasz, látsz.	Hozhatsz ellenpéldákat.
Agyonhallgatják, tabuként kezelik a melegséget.	Szóba hozhatod a témát, tájékozódhatsz, átadhatod az információkat.
„Zsigeri ellenérzésed” van a melegektől.	Szóba állhatsz LMBT emberekkel, nyithatsz felénk.
Intézményes homofóbia (pl. kirúgás, juttatások megvonása, megkülönböztető törvények)	Szolidaritást vállalhatsz a melegekkel aláírásgyűjtéskor, tüntetéseken, a Melegbüszkeség-napi Felvonuláson. Ha egyszer vezető pozícióba kerülsz, nem rúgod ki az LMBT embereket emiatt.

Milyen a klíma az iskolában?

Te ragyogó napsütésben süttetned a hasad, vagy inkább egy szibériai hóviharban ücsörögnél? Hogy az LGBT diákok mennyire érzik jól magukat a te iskolád klímájában, lemérheted a következő hőmérő segítségével.

+30°C	Az iskolában rendszeresen szerveznek olyan programokat, amelyeken a diákok megismerhetik az LGBT embereket, kultúrájukat, történelmüket, mindennapjaikat. Az LGBT kisebbségek rendszeres résztvevői a tolerancia-napoknak, az emberismeret óráknak.
+25°C	Az iskola hivatalos szabályzata tiltja az LGBT diákok és tanárok diszkriminációját, bünteti a szóbeli és fizikai erőszakoskodást.
+20°C	Az LGBT fiatalok baráti köre működik az iskolában.
+15°C	Egy-két tanár fellép az LGBT fiatalok diszkriminációja, például csúfolása, kiközösítése, zaklatása ellen.
+10°C	Az iskolapszichológus elfogadó és támogató módon áll az LGBT fiatalokhoz.
+5°C	Az iskola könyvtárában elérhető az LGBT emberekről szóló információs és önségítő irodalom.
0°C	Az iskola látszólag elfogadja az LGBT fiatalokat, de a legtöbb diákközösségben nem látják őket szívesen.
-5°C	Egy-két diákról az terjeng, hogy meleg vagy leszbikus, de nyíltan senki nem beszél róla.
-10°C	A diákok és a tanárok nem mernek a szexuális kisebbségekről érdemben beszélni, attól félve, hogy őket magukat leszbikusnak, melegnek, biszexuálisnak vagy transzneműnek gondolják.
-15°C	Elhangzanak buzviccek, a szexuális kisebbségekre utaló szavakat sértésként használják egymásra.
-20°C	Azokat a diákokat, akikről feltételezik, hogy melegek, leszbikusok, biszexuálisok vagy transzneműek, kiközösítik, zaklatják, bántalmazzák.
-25°C	Az LGBT diákokat és tanárokat kirúgják az iskolából.

Láthatatlanság

„Semmi bajom a melegekkel. Felőlem azt csinálnak, amit akarnak, a négy fal között. De ne reklámozzák, hogy ők micsodák!”

/magyar szólás/

„Csak azt az egyet kérem, hogy a család előtt ne beszélj a magánéleteredről!”

„Jaj, ne használd azt a szót!”

/Laci édesanyja/

Senkinek nem jutna eszébe a heteroszexualitás reklámozásának minősíteni, amikor egy heteroszexuális nyilvánosan beszél a partneréről; arról, hogy hol voltak, és mit csináltak a hétvégén; hogy halálra aggódja magát, mert a partnere kórházban van; amikor a munkahelyén kiteszi a családjá, a kedvese fényképét az asztalára; ha jegygyűrűt hord; ha kézenfogva mennek az utcán, nyilvánosan megölelik, netán megcsókolják egymást. Ezek az érzések és gesztusok hozzátartoznak egy kapcsolathoz. Vajon miért számít ugyanez a szexuális kisebbségek esetében provokatív és illetlen viselkedésnek? Mivel a leszbikus és meleg emberek félnek a homofóbia következményeitől, nem mernek ilyen gesztusokat tenni, nem merik érzelmeiket kimutatni. Így nem is derül ki róluk, hogy melegek vagy leszbikusok. Ezt nevezzük láthatatlanságnak.

Ugyanígy láthatatlanok a biszexuálisok is. Nekik ezen felül a meleg és leszbikus közösségekben is tettetniük kell, mert ott a biszexuálisokról gyakran hasonló negatív sztereotípiák keringenek, mint a heteroszexuálisok között a melegéről. Például sok meleg és leszbikus azt gondolja, hogy az embernek el kell döntenie, hova tartozik (valamilyen doboz azért csak kell!), és úgy vélik, a biszexuálisok sem partnereik, sem a meleg mozgalom mellett nem képesek elköteleződni. Ilyen közegben a biszexualitás felvállalása akár kiközösítéssel is járhat.

Gyakran a transzneműek is arra kényszerülnek, hogy láthatatlanok maradjanak a környezetük előtt. Egy részük nagyon meggyőzően próbálja a másik nem kinézetét és viselkedését felvenni, hogy választott nemébe beolvadjon. Mások csak otthon, vagy a meleg közösség eseményein öltöznek át, családjuk, barátaik, iskolatársaik felé biológiai nemüknek megfelelő viselkedést mutatnak. Ráadásul, ha egy transznemű „lelepleződik”, vagyis láthatatlanságát felfedik, legtöbbször melegnek vagy leszbikusnak gondolják, így az, hogy transznemű, továbbra is titok marad. Ha felfedezik, hogy egy női ruha alatt férfitest, vagy férfiruha alatt női test van, az emberek többsége – aki a transzneműségről még csak nem is hallott – azt feltételezi, hogy meleg, illetve leszbikus az illető. Pedig, amint a fejezet elején olvashattuk, a transzneműek között található heteroszexuálisok és biszexuálisok is.

A leszbikusok sokszor láthatatlanok maradnak még a meleg közösségen belül is. Több meleg szórakozóhelyre csak férfiakat engednek be, az egyetlen magyar meleg újság és a budapesti meleg programfüzet férfitémákkal és férfiak képeivel van tele, és az érdekvédelmi szervezetek tagsága is nagyrészt férfiakból áll. Ugyan a leszbikusoknak a meleg közösségen belül nem kell a lelepleződéstől félniük és emiatt titkolózniuk, a férfiak túlsúlya miatt sokkal nehezebben tudják saját érdekeiket érvényre juttatni.

Összefoglalóul azt mondhatjuk, hogy egyrészt a szexuális kisebbségeknek rejtőzködniük kell a heteroszexuálisok elől, másrészt a leszbikusok, a transzneműek és a biszexuálisok gyakran a meleg közösségen belül is láthatatlanok maradnak.

Mi, ennek a fejezetnek a szerzői, saját bőrünkön úgy tapasztaltuk, hogy az ilyen láthatatlanságnak legalább háromfajta negatív következménye van:

A láthatatlanság hatásai

Elszigetelődés a többi LMBT embertől	Nem is tudjuk, hogy rajtunk kívül vannak mások is, akik úgy éreznek, bizonyos szempontból olyanok, mint mi. Azt hisszük, egyedül vagyunk.
Elszigetelődés a szeretteinktől	A folytonos titkolózás miatt eltávolodunk a hozzátartozóinktól, barátainktól, és egyre kevésbé vagyunk képesek bizalmas viszonyt fenntartani. Életünk egy fontos területéről ki kell zárunk azokat, akiket a legjobban szeretünk.
Sztereotípiák fenntartása	Ha nem látunk LMBT embereket, azt sem látjuk, hogy ők ugyanolyanok, mint bárki más. A valódi információk helyett sztereotípiák alapján vagyunk kénytelenek megítélni a melegeket, leszbikusokat, biszexualisokat és transzneműeket.

Sokszor azok, akik a négy fal között szeretnék tudni más ember melegségét – vagyis láthatatlanná akarják tenni a szexuális kisebbségeket – úgy gondolják, hogy a melegség nem több mint homoszexuális emberek nemi aktusa. A szexualitás valóban fontos része sok LMBT ember életének – éppen úgy, mint sok heteroszexuálisénak –, de a meleg, leszbikus, biszexualis és transznemű identitásoknak még sok összetevője van ezen kívül, amelyeket legtöbbször nagyon fájdalmas és nehéz (lehet) elrejtetni a környezetünk elől. Van, aki egy transznemű énekes poszterét rakja ki a szobájában; van, aki leszbikus költők verseit olvassa; van, aki egy meleg kosárlabda-csapatban játszik, a Meleg Olimpián való részvételre készülve; van aki olyan tánciskolába jár, ahol azonos nemű párok táncolnak; és itt vagyunk mi, akik fontosnak tartjuk egy ilyen fejzet megírását. Ezek a dolgok mind hozzá tartozhatnak a leszbikus, meleg, biszexualis vagy transznemű emberek életéhez.

Gyakorlat: Nézd át az elmúlt egy hónapban tanult történelem- és irodalomanyagot, és gyűjtsd ki az összes olyan utalást, ami LMBT emberekre vonatkozik. Hány LMBT történelmi szereplőt találtál? Mit tudtál meg az LMBT emberek helyzetéről az adott történelmi korokban? Hány LMBT író, költő, művészt találtál? Az irodalmi művek közül hány foglalkozik heteroszexuális emberek érzelmi-szerelmi életével, és hány LMBT emberekével? Lehetséges-e, hogy a történelmi szereplők és a művészek között is vannak LMBT emberek, akárcsak a társadalom más rétegeiben? Ha igen, miért nem derül ez ki a tankönyvekből?

Előbújás

Márti, 47 éves boltvezető (lánya Edit, 23 éves kézbesítő): „Rettenetesen izgultam, amikor a lányom háza felé közeledtem. Akkor már régóta érlelődött, hogy előbújjak neki. Mindig megértésre, nyitottságra neveltem, a mi családkban mindent meg lehet őszintén beszélni, ezért is éreztem, hogy tovább nem megy a titkolózás. Leültünk, és mondtam, hogy szeretnék valami fontos dologról beszélgetni veled, a magánéletemről van szó, és Áginak is köze van ehhez. Mikor kimondtam, hogy Ágival szeretjük egymást, és leszbikus vagyok, mosolygott és azt válaszolta, hogy

már régen tudja. Megköszönte, hogy elmondtam neki, és átölelt.”

Előbújásról beszélünk akkor, amikor a leszbikus, meleg vagy biszexuális emberek megtörik az őket körülvevő hallgatást, és láthatóvá válnak. Az előbújás egy akár hosszú évekig is eltartó folyamat, nem pusztán egyszerű bejelentése a melegségnek, leszbikuságnak vagy biszexualitásnak. A folyamat ott kezdődik, hogy az emberek felismerik saját szexuális orientációjukat, tehát azt, hogy vonzódnak velük azonos nemű személyekhez. Ezt aztán könnyebben vagy nehezebben elfogadják, végül esetleg megpróbálják másokkal is elfogadtatni.

Miért nem megy sok LMBT embernek az önelfogadás azonnal, mikor ráébred a vonzalmaira, illetve nemi identitására? Neveltetésük során az LMBT emberek is el-sajátítják a társadalmi szerepeket és normákat. Így gyakran megtanulják a környezetük LMBT emberekkel kapcsolatos előítéleteit is. Sok ember, amikor szembesül saját kisebbségi vonzalmaival vagy nemi identitásával, gyűlölni kezdi magát éppen úgy, ahogy egy előítéletes kívülálló gyűlölettel fordulna ellene. Ezt az állapotot, amikor egy leszbikus vagy meleg ember megtanulta a saját csoportja elleni sztereotípiákat, és azokat hiszi is, *internalizált homofóbiának* (belsővé tett homofóbiának) nevezzük. Természetesen a biszexuálisokkal és a transzneműekkel is megtörténik, hogy ilyen módon gyűlölik önmagukat. És persze vannak olyan LMBT emberek is, akik kezdettől fogva magától értetődőnek tekintik a vonzalmaikat vagy a nemi hovatartozásukat, és nem hiszik el a sztereotípiákat.

Judit, 28: „Másodikos gimnazista koromban kezdtem érezni, hogy olyan erővel vonz egy tanárnőm, ami már szinte fáj. Állandóan vele akartam volna lenni. Már az is jó érzés volt, hogy bent lehettem a suliban, ahol ő is ott van valahol. Ez volt az első szerelmem, ezért nem voltam biztos benne, hogy szerelmet érzek. Ez a bizonytalanság kapóra is jött nekem, hogy ne kelljen szembenézni az igazsággal, és bebeszéltem magamnak, hogy én őt úgy szeretem, mintha a gyereke lennék. Emlékszem arra is megkértem, hogy fogadjon örökbe, mert már nem bírom elviselni, úgy hiányzik. Közben elkezdtem nyomozni az után, hogy mit jelent, ha valaki buzi, de szinte semmit sem találtam erről, vagyis csupa olyat, ami még jobban megriasztott, mert nem ismertem magamra a filmekben, amik gúnyt űznek a buzikból. Ez mondjuk több mint tíz éve volt, és akkor még könyvek sem voltak, meg egyesületek sem. Megriadtam az érzéseimtől, egyfolytában szorongtam és a végelgyengülésig elfáradtam. Semmi más nem érdekelt. Ez majdnem egy évig ment így. Aztán emlékszem, ültem egy sötét szobában, és megadtam magam magamnak, belemondtam fennhangon a sötétbe, hogy leszbikus vagyok. Meg hogy valaki segítsen már végre.”

Az előbújás egyes lépcsőfokain a legtöbb leszbikus, meleg és biszexuális ember hasonlóképpen megy keresztül, vannak azonosítható mozzanatok, mégis különbözőképpen személyes utakon haladunk. Legtöbben családtagoknak, legjobb barátainknak vagy más jelentős személynek bújnak elő először, később esetleg közeli munkatársaknak, távolabbi rokonoknak. De az is lehetséges, hogy egy leszbikus, meleg vagy biszexuális ember életében csak egy-két emberrel osztja meg a titkát, vagy egygyel sem.

Gyakran kétfajta folyamatot jelent az előbújás a biszexuálisoknak. Egyrészt hasonló, mint a leszbikusok és melegéket életében, amikor egy biszexuális ember testvér-

ének, házastársának vagy valamelyik barátjának beszél a vonzalmairól. Másrészt előbújás történhet a meleg közösségekben is, ahol az emberek legtöbbször mindenkiről feltételezik, hogy meleg, amíg mást nem állít.

Vannak olyan transzszexuálisok, akik szívesen felfedik főleg közeli kapcsolataikban, hogy az a nemük, amellyel azonosulnak, és a születéskori testi nemük nem esik egybe. Itt beszélhetünk olyan értelemben előbújásról, mint a leszbikusok, melegek és biszexuálisok életében. Úgy tűnik azonban, hogy a legtöbb transzszexuális inkább a nemével való minél erősebb azonosulást keresi, és akár szeretne elfeledkezni is arról, hogy életét valamikor másnemű testtel élte. Így ha kiderül, hogy a születéskori testi neme nem felel meg a viselkedésének, az inkább szomorúsággal, haraggal vagy szégyennel tölti el, semmint azzal az érzéssel, hogy most valami fontos, személyes dolgot közölt egy vele intim kapcsolatban lévő emberrel.

Azt, hogy ki mennyire nyíltan tud melegként, leszbikusként, biszexuálisként vagy transzszexuálisként élni, hogy ki milyen széles körben bújik elő, sok mindentől függ, többek között a társadalom nyitottságától, a családi környezettől, az egyén kellemes vagy kellemetlen tapasztalataitól.

István, 26: „Anyukámnak mondtam meg először, még tizenévesen. Aztán elkezdtem figyelni a barátaimat, hogyan reagálnak erre a témára. Nem mindegyiknél láttam úgy, hogy venné a lapot. Persze olyan is van, hogy máshonnan tudják meg rólad. Jó fokmérője ez egy barátságának. Akiknek előbújtam, nem bántam meg, mélyebb lett, könnyebb a barátság tőle. Tudunk bármiről beszélni. A munkahelyemen nem lehetne előbújni. A közvetlen főnököm visszatérően olcsón poénkodik a melegeken, ha előkerül a téma. Nem tudom, meddig lehet nem beszélni és félrebeszélni, ha szóba jön a magánélet. A munkámat viszont szeretem.”

Előbújásról nem csak az LMBT emberek esetében beszélhetünk. Ugyanúgy átélhetik szüleik, közeli hozzátartozóik is.

Réka anyukája: „Bejárkáltam a fürdőszobába, magamra zártam az ajtót, és a tükörben gyakoroltam bátran és büszkén kimondani: a lányom leszbikus. Ez segített, de nagy szükség volt a gyakorlásra.”

Ahogy a világ sok országában, úgy már Budapesten is működik egy leszbikus és meleg fiatalok szüleiből álló beszélgetőcsoport. Itt a szülők megbeszélhetik, hogyan támogathatják gyerekeiket, és ők maguk hogyan tudják feldolgozni a gyerekeik melegségéből adódó társadalmi ellenállást. (A szülőcsoport telefonszámát lásd a fejezet végén lévő listában.)

Történelem

Főleg a 20. század második felében egyre több kutató kezdett foglalkozni azzal, hogy felkutassa azokat az LMBT embereket, akiknek létezését a hivatalos (például a középiskolában vagy az egyetemeken előadott) történelem elhallgatja. Ha a láthatatlanságról szóló részben lévő gyakorlat során nem találtál túl sok LMBT embert, az

nem azért van, mert nem léteztek, hanem mert a heteroszexuálistól eltérő identitásokról a társadalmi normák szerint nem illik beszélni, így egyszerűbbnek tűnhet, ha magát az embert sem említjük, ha szóba kerülhet, hogy nem heteroszexuális. Az is célja több társadalomtudósnak, hogy feltárja, hogyan szabályozták a különböző társadalmak a szexualitást, milyen, a mienktől eltérő szexuális kisebbségek léteztek régebbi korokban, illetve az LMBT mozgalmak tanulmányozása kapcsán, hogyan vették kezükbe az LMBT emberek sorsuk irányítását. Egyre bővülnek azok az LMBT archívumok, melyekben az LMBT emberek történelmét, kultúráját dokumentáló anyagokat gyűjtik, rendszerezik, feldolgozzák, és az érdeklődők, kutatók számára közzé is teszik. Köznapi LMBT személyek és ismert személyiségek, párok és közösségek hátrahagyott levelei, naplói, önéletrajzi írásai, visszaemlékezései, fotói tanúskodnak arról, hogy saját történelmi, társadalmi és földrajzi közegükben mit jelentett LMBT életet élni. Lehetett-e egyáltalán szexuális kisebbségként gondolni magukra, hogyan definiálták saját magukat, és hogy élték meg azt, ahogy viszonyult hozzájuk a társadalom.

A középiskolai történelemórán is meg szokták említeni, hogy az ókori Görögországban elfogadták az azonos nemű emberek közti szerelmi és szexuális kapcsolatokat, és irodalomból is tanuljuk, hogy Szapphó nőkhöz írta szerelmes verseit. Azt viszont már kevesen tudják, hogy a középkorban egészen az inkvizíció koráig számos azonos nemű párt adott össze az egyház, sőt, hogy egy 10. századi görög férfpár mindkét tagját, Szt. Sergiust és Szt. Bacchust szentté avatták. Még a 17. században is létezett a választott testvér ceremóniája, amelyben a férfi feleket a házassághoz hasonlóan megeskették, és amelyet az egyház által szentesített meleg párkapcsolatnak tekintünk.²

Ugyanígy sokan tudják, hogy a 19. században és a 20. század elején az európai társadalmak meglehetősen ellenségesek voltak a szexuális kisebbségekkel szemben, és sok országban két azonos nemű ember szexuális kapcsolatának minden formáját törvény tiltotta. Azt viszont kevesen tudják, hogy becslések szerint a nácik több mint egymillió meleg és biszexuális férfit hurcoltak el haláltáborokba, elsősorban Franciaországból és Németországból. A náci ideológia központi gondolata az volt, hogy árjakkal kell benépesíteni a harmadik birodalmat, és azért tartották bűnösnek a melegeket, mert azok nem tettek eleget a gyermeknemzés hazafias kötelességének. A koncentrációs táborokban a meleg és a biszexuális férfiaknak rózsaszín háromszöget kellett hordaniuk, ami lényegesen nagyobb volt, mint a többi jelzés, így már jó távolról azonosíthatók voltak. Az előítéletek és a gyűlölet a koncentrációs táborok lakói közt is működött, a többi táborlakó mélyen lenézte őket, és ők képezték a táborok hierarchiájának legeljét.³

A leszbikusok nem estek olyan egyértelmű üldözés alá, mint a meleg férfiak. A nők a Harmadik Birodalomban eleve nem tölthettek be vezető, hatalmi pozíciókat, így

² Boswell, John [1994] *Same-Sex Unions in Premodern Europe*. New York: Villard Books. Idézi: Iskender, Krabirelli [2004] „A homoszexualitás kultúrtörténetéből. 17. rész. Az egyház és a melegházasság” in: *Mások*, március.

³ Boisson, Jean [1991] *A rózsaszín háromszög: A homoszexuálisok deportálása (1933–1945)*. Budapest: Európa Könyvkiadó.

„társadalmilag veszélytelenek” voltak. Ebben a férfiuralmi rendszerben a saját szexualitásáról önrendelkező nő – így a leszbikus nő is – elképzelhetetlennek tűnt. A „gyógyítható leszbikus” képe élt a náci fejekben, és a lesbizikusság amúgy sem állt ellentétben a gyermeknemzés hazafias feladatával, hisz a nőkről úgy gondolták, hogy akaratuk ellenére, vagyis nemi erőszak útján is teherbe ejthetők. A leszbikus nőket általában valamely társult „bűnük”, zsidó vagy kommunista voltak alapján deportálták. Másokat aszociálisnak bélyegezve hurcoltak el, ami a legtöbb esetben csak annyit jelentett, hogy nem voltak hajlandók házasodni és szülni. Leszbikus túlélők visszaemlékezéseiből tudjuk, hogy táborbeli „átnevelésükhöz” a többi borzalom mellett hozzá tartozott a sorozatos nemi erőszak.⁴

Két férfi, Szt. Sergius és Szt. Bacchus esküvője, mögöttük Jézus, az esküvői tanú

Míg a legtöbb elhurcolt és meggyilkolt kisebbséggel (zsidók, romák, kommunisták, jehova tanúi, munkakerülők, aszociálisok, emigránsok) szemben hozott törvényeket a II. világháború után hamar megszüntették, az azonos nemű kapcsolatokat büntető, a nácik által megalkotott törvény egészen az 1960-as évekig érvényben maradt Németországban.⁵ Magyarországon csak 1961-ben szüntették meg azt az 1878-ból származó törvényt, amely szerint börtönnel volt büntethető két férfi szexuális kapcsolata. Csak 2002-ben szüntette meg az Alkotmánybíróság azt a diszkriminatív törvencikket, amely szerint egy 18 év fölötti és az alatti fiatal szexuális kapcsolata büntethető volt, ha azonos neműek voltak, de nem minősült bűncselekménynek, ha a

⁴ Grau, Günter [2001] *Homoszexualitás a Harmadik Birodalomban. A diszkrimináció és az üldözés dokumentumai*. Budapest: Osiris Kiadó.

⁵ McLaren, Angus [2002] *Szexualitás a 20. században*. Budapest: Osiris Kiadó.

nemük különbözött.

Ez már az LGBT mozgalmak és szervezetek munkájának eredménye volt. A szexuális kisebbségekhez tartozó emberek kezdetben nem követeltek egyenlő jogokat, csak meg akartak húzódni, és magánéletüket otthonuk és a meleg bárók falai közt élni. A '60-as évek végén a polgárjogi mozgalom azonban a szexuális kisebbségeket is aktivizálta. 1969. június 27-én a New York-i Stonewall nevű bár transzvesztitái fellázadtak a rendőrség folyamatos zaklatása ellen, és a többi szexuális kisebbséggel együtt még vagy három napig tiltakozó gyűléseket tartottak a környéken. A következő évben a szexuális kisebbségek New York utcáira vonultak, hogy megünnepeljék az elnyomás ellen indult meleg felszabadítási mozgalom születését.⁶ Azóta is minden évben nyár elején tartják világszerte a melegbüszkeség-felvonulásokat. Mi, ennek a fejezetnek a szerzői azért megyünk ki minden évben a budapesti felvonulásra, hogy megünnepeljük, hogy képesek vagyunk bátran vállalni és nyíltan megélni melegségünket, túlélni egy alapvetően ellenséges, elnyomó közegben.

Meleg szimbólumok

1. Szivárványszínű zászló

A szivárványszínű zászlót a San Francisco-i Gilbert Baker tervezte és készítette 1978-ban, kifejezendő a szexuális és multikulturális sokszínűséget. A vörös az élet, a narancs a gyógyítás, a sárga a Nap, a zöld a természet, a kék a derű vagy a harmónia és az ibolya a lélek színe. Az eredeti tervben szerepelt még a rózsaszín a szex, valamint a türkiz a művészet színeként, amelyeket technikai okokból mégsem használunk. A '90-es évektől kezdődően sok zászlóban a fekete is szerepel az AIDS-ben elhunytak emlékére. Ezt a sávot az AIDS ellenszerének feltalálásáig használjuk.

2. Labrisz

A mondabeli amazonok kétélű bárdja, melyet éppúgy használtak harci fegyverként, mint a matriarchális társadalmak mezőgazdasági eszközeként. A női erő és függetlenség jelképe, melyet a '60-as években az amerikai leszbikus mozgalom tűzött zászlajára, s azóta a leszbikus nők népszerű szimbólumává vált világszerte.

3. Rózsaszín háromszög

A rózsaszín háromszöget először a náci haláltáborokban kellett hordaniuk a meleg férfiaknak.

4. Lambda

A lambda, a görög L betű, a felszabadulás és megszabadulás jelképe. Az 1940-es évektől kezdődően használták a melegek titkos jelként, ugyanis a homoszexualitás akkor még tiltott volt. A lambda szó gyakran szerepel szexuális kisebbségi szervezetek nevében.

5. Piros szalag

Az AIDS elleni cselekvés jelképe. A piros szalag az AIDS-ben elhunytakat, a biztositótű a biztonságos szexet jelképezi.

⁶ Truscott, Lucian [1969] „Gay Power Comes to Sheridan Square, (View from Outside)” in: *Village Voice*, 1969. július 3. (http://www.columbia.edu/cu/lweb/eresources/exhibitions/sw25/voice_19690703_truscott.html)

A meleg felszabadítási mozgalmat a '80-as években érte el a posztmodern gondolkodók kritikája. A modern tudományosság úgy képzei el a világot, mint amelynek tárgyai attól függetlenül adóttak, hogy milyen kategóriákban gondolkodunk róluk. A tudománynak nincs más feladata, mint hogy felfedezze a gondolkodásunktól függetlenül létező természetes kategóriákat és tárgyakat. A posztmodern filozófiák egyik tétele ezzel szemben az szokott lenni, hogy amilyen kategóriákban a világról beszélünk és gondolkodunk, az nagyban meghatározza, hogy egyáltalán mit vagyunk képesek észlelni a világból. A tudomány nem annyira felfedezi a világot, mint inkább kitalálja, aszerint, hogy milyen kategóriákban gondolkodik a tudós.

Kicsit leegyszerűsítve ezt a posztmodern szempontot, nem azért látunk asztalt, mert az asztal a gondolkodásunktól és a nyelvtől függetlenül elkülönül a körülötte lévő bútoroktól, hanem azért vagyunk képesek az asztalt egyáltalán elkülöníteni a körülötte lévő tárgyaktól, mert van rá külön szavunk. Azért vesszük észre, mert előre tudjuk, mit kell keresnünk. Bár az asztal atomjai akkor is léteznének, ha nem lenne rá külön szavunk, és észlelnénk, hogy van ott valami lapos, nem tekintenénk elkülönült tárgynak, esetleg csak általánosságban, berendezésként gondolnánk rá. Ez talán könnyebben felfogható, ha olyan elvont fogalmakra gondolunk, mint a demokrácia. Demokráciának hívjuk a mai magyar politikai berendezkedést és a Periklész-féle Athén politikai berendezkedését is. Azért is láthatjuk hasonlónak ezt a két korszakot, mert azonos szót használunk rá, holott a két társadalom nagyon eltérő. Periklész Athénjában például voltak rabszolgák, ami pedig a mai fogalmaink szerint nehezen egyeztethető össze a demokráciával. A demokrácia szó tehát két olyan korszakot tesz egy kategóriába, amelyet egyébként talán nem is látnánk hasonlónak.

Ha ezt a gondolkodásmódot a meleg identitásra alkalmazzuk (vagyis hogy ki és miért tekinti magát melegnek), felmerül a kérdés, hogy akarunk-e embereket csak azért összefogni egy mozgalomba, mert mindannyian vonzódnak a saját nemükhöz. Vajon tényleg úgy van-e, hogy a partner neme a legfontosabb dolog a vonzalmainkban, vagy ez csak a minket elnyomó társadalom legfontosabb szempontja? Esetleg az a fontos nekem, mint meleg férfinak, hogy a partnerem határozott legyen, és ha a nemi szerepek megengednék a nőknek a határozottságot, nőkbe is szerelmes lennék? Vagy az egyenlőséget keressük a kapcsolatainkban, amit a merev nemi szerepek szintén nem tesznek lehetővé a heteroszexuális kapcsolatokban? Csak a társadalom, a nyelv, a kultúra láttatja velünk úgy a világot, mintha meleg, lesbikus, biszexuális és heteroszexuálisok volnánk, vagy az észlelésünktől függetlenül is ilyen természetes kategóriákra oszlik a világ? Ha ezek a kategóriák nem magától értetődőek, a szexuális kisebbségi mozgalomnak nem inkább arra kellene törekednie, hogy lebontsa ezeket a kategóriákat ahelyett, hogy erősítene a szexuális kisebbségek kisebbségi identitását? Nem lehet-e, hogy ha magunkat csak aszerint ítéljük meg, hogy milyen nemű a partnerünk, önkéntelenül is egy olyan kategorizációt tartunk fenn, amely aztán lehetővé teszi, hogy diszkrimináljanak? Nem lehet-e, hogy (egyes embereknek legalábbis) pont az a legrosszabb, hogy a társadalom azt várja el tőlünk, hogy kategorizáljuk magunkat? Nem az lenne-e a legforradalmibb cselekedett, ha visszautasítanánk a kategóriákat, és egyszerűen csak olyan szexuális életet élnénk, amelyet szeretnénk?

A posztmodern gondolkodás mellett a meleg mozgalmat még egy nagy hatás érte az 1980-as évek végén, az AIDS megjelenése. Ez gyökeresen átalakította a szexuális kisebbségi mozgalmak követeléseit és módszereit – főleg Amerikában. Magyarországon még csak ekkor kezdődött a meleg mozgalom: az első meleg szervezet, a Homérosz, 1988-ban alakult azzal a céllal, hogy AIDS-megelőzést folytasson a meleg férfiak között. Azóta számos meleg és egyéb szexuális kisebbségi szervezet alakult, amelyek közül többen az elérhetőségét megtalálod a fejezet végén.

Társadalmi kérdések

Ezzel el is érkeztünk a szexuális kisebbségekkel kapcsolatban manapság felmerülő társadalmi és politikai kérdésekig, amelyek többségét már érintettük. Mostanában egész Európában, Észak-Amerikában és Ausztráliában napirenden van a meleg és leszbikus kapcsolatok állam általi elismerése. Európában több ország – Dánia, Franciaország, Izland, Hollandia, Spanyolországban Katalónia és Magyarország is – államilag elismeri két azonos nemű ember együttélését, de ezek a törvények általában nem biztosítanak a heteroszexuális házassággal megegyező jogokat. Például Magyarországon nem örököl automatikusan az együtt élő felek egyike, ha a partnere meghal, de ha elválnak, a közös vagyont meg lehet osztani. A magyar törvények nem teszik lehetővé, hogy két azonos nemű ember bejegyeztesse együttélését, egyszerűen csak azzal válnak élettársakká, hogy érzelmi és gazdasági közösségben élnek.

Szerintünk, ennek a fejezetnek a szerzői szerint nem csupán arról van szó, hogy mi is szeretnénk örökölni, ha az azonos nemű partnerünk meghal, betegszabadságra menni, ha a partnerünk megbetegszik, gyakorolni a közösen nevelt gyerekeinkhez kapcsolódó szülői jogainkat, megkapni utazási kedvezményt, ha a partnerünk a MÁV-nál vagy a Malévnál dolgozik. Arról is szó van, hogy másodrendű állampolgároknak érezzük magunkat, amíg az állam nem alkalmazza ugyanazt a törvényt az egynemű és a különemű emberek által kötött házasságokra. Ugyanakkor más LMBT emberek nem értenek egyet velünk: vannak, akik szerint túlzás a házasságot követelni, inkább meg kellene elégedni a már meglévő élettársi kapcsolattal.

Hasonlóan gondolkodunk a gyerekvállalásról is, vagyis hogy egész addig nem beszélhetünk jogegyenlőségről, amíg az egynemű párok nem fogadhatnak ugyanolyan feltételekkel örökbe gyerekeket, mint a különemű párok. Magyarországon csak házastársak fogadhatnak örökbe közösen gyerekeket, és mivel két nő vagy két férfi nem házasodhat össze, azonos nemű párunkkal közösen örökbe sem fogadhatunk. Megint csak: sok LMBT ember esetleg nem ért velünk egyet, hanem az alábbi ellenérvek valamelyikét hangoztatja.

Egynemű párok esetében az örökbefogadással kapcsolatban két ellenérvet szoktak felhozni. Az egyik, hogy a meleg és a leszbikus családban nevelkedő gyerekek később maguk is automatikusan meleggé vagy leszbikusá válnak. E szerint az érvelés szerint a gyerekek érdeke, hogy heteroszexuális legyen, ezért korlátozható az egynemű párok joga az örökbefogadásra. Ez az érvelés két szempontból is támadható. Azok a

tanulmányok, amelyek a meleg és leszbikus családban nevelkedő gyerekekről készültek, nem bizonyították, hogy ezek a gyerekek nagyobb arányban válnának meleggé vagy leszbikusá, mint a heteroszexuális családokban nevelkedők. A másik ellenérv azt az előfeltevést támadja, hogy a gyerekeknek érdekük, hogy heteroszexuálisak legyenek. Ez eleve feltételezi, hogy a heteroszexualitás jobb, mint biszexuálisnak, leszbikusnak vagy melegnek lenni, vagyis egyszerűen azon az előítéleten alapul, hogy melegnek lenni természetellenes vagy beteges dolog.

A másik érv az egynemű párok örökbefogadása ellen kicsit rafináltabb. Azt állítja, hogy a gyereket meg kell óvni azoktól az előítéletektől és diszkriminációtól, amelyek akkor érnék, ha két apukája vagy két anyukája lenne (netán három). Valószínűleg minden kisebbségi embert és minden kisebbségi ember gyerekeit ér diszkrimináció. Diszkriminálhatják például az iskolákban a roma szülők, a szegény szülők, a nem középosztálybeli (például kétkezi munkás) szülők, a siket szülők, a furcsa tájszólással beszélő szülők, a zsidó szülők gyerekeit, vagy az olyan gyerekeket, akiknek nincsenek szüleik. Ha belegondolunk abba, kiknek vannak a legrosszabb jegyei, kiket közösitének ki leggyakrabban az osztályból, vagy kiket csúfolnak, gyakran ilyen kisebbségi diákokat találunk. Ahogy azonban a roma vagy a szegény, vagy a nem középosztálybeli szülőknek is adunk örökbe gyereket, úgy az egynemű pároknak is kellene. Szerintünk az államnak inkább úgy kellene védenie a diszkrimináció áldozatait, hogy megfelelő törvényeket alkot, felvilágosító kampányokat szervez és támogat, nem pedig úgy, hogy maga is további diszkriminációt alkalmaz. Ezzel az érveléssel ahelyett, hogy megvédenék az egynemű párok gyerekeit a diszkriminációtól, valójában az egynemű párokat büntetik egy olyan lehetséges diszkriminációért, amelyért nem ők a felelősek.

Mindezekbe a kérdésekbe beleszólnak a különböző egyházak is. A katolikus és a református egyház Magyarországon bűnnek tartja két azonos nemű ember érzelmi és szexuális kapcsolatát, ugyanakkor a nyugat-európai protestáns egyházak tartanak az esküvőhöz hasonló szertartásokat egynemű párok számára is. Az amerikai anglikán egyház pedig 2004-ben beiktatta első nyíltan meleg püspökét.

Az alábbiakban olyan bibliai rendelkezéseket sorolunk fel, amelyeket ma már senki nem tart be. Miért pont a szexuális kisebbségek elleni gyűlöletkeltésre alkalmas szövegeket kellene komolyan venni az Ószövetségből? Gondoljuk csak végig, milyen abszurd lenne az életünk, ha ezeket a törvényeket be akarnánk tartani.

3 Móz. 15, 19–24 szerint nem szabad menstruáló nőhöz hozzáérni, vagy olyan széken ülni, amelyen ő ült korábban.

3 Móz. 25, 44 szerint más nemzetiségek fiai és lányai közül szabad rabszolgát venni.

2 Móz. 35, 2 szerint meg kell ölni azokat, akik szombaton dolgoznak.

3 Móz. 19, 19 szerint nem szabad kétféle anyagból (pl. pamut és poliészter) készült ruhát hordani.

3 Móz. 19, 27 szerint tilos haját vágni és borotválkozni. (Ez alapján pl. a fodrászoknak tartózkodniuk kellene a hajvágástól?)

3 Móz. 20, 27 szerint azt, aki jóslással foglalkozik, meg kell ölni.

3 Móz. 20, 9 szerint meg kell ölni azt is, aki a saját szüleit szidja.

3 Móz. 20, 10 szerint a házasságtörőknek is meg kell halniuk.

A Biblia számos olyan szöveget tartalmaz, amelyet soha nem idéznek, vélhetőleg azért, mert már elavultnak tartják azokat. Felmerül a kérdés, hogy ha ezek a szövegek nem fontosak, miért pont az azonos nemű emberek szerelmének elítélésére használható szövegeket kellene komolyan venni? Szerintünk a zsidó és a keresztény egyházak nyilvánvalóan válogatnak a bibliai szövegek közt, tehát a melegeket elítélő szövegeket sem azért kell komolyan venni, mert Isten úgy gondolja, hanem mert az egyházak egyes vezetői akarják azt. Nem Isten előítéletes a szexuális kisebbségekkel szemben, hanem az egyházak vezetői. És amint láthatjuk, voltak olyan korok, és vannak olyan országok, ahol az egyházak vezetői kevésbé előítéletesek.

Ennyi vitatott kérdés és jogkövetelés után nézzük, mi az, ami biztos: milyen jogokat biztosít számodra a Magyar Köztársaság már most is, ha veled azonos nemű emberbe vagy szerelmes.

Jogod van veled azonos vagy ellentétes nemű emberrel szexuális és szerelmi kapcsolatot létesíteni, ha elmúlt 14 éves.

Ha te már elmúltál 18, és a partnered még nincs 14, büntethető vagy, ha szexuális kapcsolatot létesítesz. Szerelmes ekkor is lehetsz.

Ha még nem múltál el 18, akkor viszont egy veled azonos nemű és 14 év alatti emberrel olyan szexuális kapcsolatot folytathatsz, amelyet akarsz.

Ha még nem múltál el 18, és a szexuális partnered ellentétes nemű és 14 évnél fiatalabb, büntethető vagy. Ugyanakkor jogod van bárkibe szerelmesnek lenni, akárhány éves is vagy.

Jogod van magadat és a partneredet (ha a fenti korhatárok stimmelnek, lásd 1–4. pont) mindenféle olyan szexuális játékban és figurákban kipróbálni, amit mindketten akartok.

Jogod van nemet mondani, akár már egy megkezdett szexuális együttlét közben is. Ha a partnered nem tisztelti azt a jogodat, nemi erőszakot követ el, és feljelenthető.

Jogod van ahhoz, hogy gumióvszerrel védekezz, és a partnered is védekezzen a terhesség és a nemi úton terjedő betegségek ellen.

Jogod van akárhány évesen LMBT kulturális eseményekre, önszervező csoportokba, bulikba járni.

Jogod van bármit bárki előtt titokban tartani. Jogod van ahhoz, hogy a barátaid, a tanáraid és a szüleid megőrizsék a neked bizalmasan elmondott titkaidat, ne nézzenek bele a szerelmes- vagy az órai levelezésedbe.

Jogod van a védelemre, ha gondozód vagy nevelőd (tanárod, szülőd, edződ) 18 éves korodig szexuális kapcsolatot akar veled létesíteni, megjegyzéseket tesz rád, vagy fogdos (ez ugyanis kiskorú veszélyeztetése). Akár azonos, akár ellenkező nemű az a felnőtt.

Jogod van ahhoz, hogy feljelentést tegyél a rendőrségen az ellened elkövetett bűncselekmények miatt.

Szexuális kisebbségi kultúra

Szexuális kisebbségi embernek lenni persze azért mégsem főleg jogokból és társadalmi kérdésekből áll, hanem sokak számára identitást, egy kultúrához való tartozást is jelent. Vitatott kérdés, hogy milyen műalkotások és mely alkotók sorolhatók a szexuális kisebbségi kultúrához. Csak a magukat melegnek, lesbikusnak, biszexuálisnak vagy transzneműnek valló művészek alkotásait soroljuk-e ide, vagy az olyan műveket is,

amelyeknek van valamilyen LMBT vonatkozása, de nem LMBT ember készítette? Mi a helyzet a Sixtusi kápolna freskóival, amelyeket sok meleg és biszexuális férfi tart erotikusnak, de egy alapvetően melegellenes egyház megrendelésére készültek? Leszbikus film-e a Vészhelyzet című tévésorozat attól, hogy van egy leszbikus szereplője?

A sok lehetséges nézőpont közül mi, ennek a fejezetnek a szerzői azzal értünk egyet, amely szerint az a művészeti vagy irodalmi alkotás nevezhető kisebbségi műalkotásnak, amelyet élvezve az általánosnál több kisebbségi ember ismer saját tapasztalatára. Ahogy a szexuális és egyéb kisebbségek tagjai gyakran kimaradnak a hivatalos történelemből, úgy sok művészeti alkotás, amelyről úgy tűnhet, hogy egyetemes témákat vonultat fel, kevésbé érinti meg, kevesebbet mond, a kisebbségi nézőnek, olvasónak, hallgatónak. Ezeket nézve, hallgatva vagy olvasva a kisebbségi embereknek sokszor hiányérzetük van: az ő tapasztalataik kimaradtak a műalkotásból. Például egy heteroszexuális szerelmi történetet nézve kevés leszbikus nő vagy meleg férfi azonosulhat a történet főszereplőivel. Így sokan közülük idegennek vagy unalmasnak találják azt a főszereplőt, akiről esetleg sok heteroszexuális nő vagy férfi érzi úgy, hogy igazán a szívéből szól. Ezzel szemben, ha sok leszbikus és meleg érzi magáénak a művet, azt leszbikus vagy meleg alkotásnak nevezhetjük.

A középiskolában tanított irodalomban is található olyan művek, amelyekben a szexuális kisebbségi emberek a szokásosnál könnyebben ismerik fel tapasztalataikat. Ilyen például Thomas Manntól a Tonio Kröger, amelyben a főszereplő kamaszkori erotikus vágyódásaiban, és aztán Lizaveta Ivanovnával kialakított bensőséges, baráti kapcsolatában sok meleg férfi ismer saját érzéseire és életútjára. Vagy ott van a Rómeó és Júlia, amely annak ellenére, hogy heteroszexuális szerelmi történet, tiltott szerelmet jelenít meg, így könnyebben megdobogtathatja egy biszexuális, leszbikus vagy meleg néző vagy olvasó szívét is.

A meleg kultúra színhelye a már Magyarországon is egy évtizede évről-évre megrendezett Meleg és Leszbikus Fesztivál, az LMBT sportolók világversenye, a Meleg Olimpia (*Gay Games*), a meleg kávézók és bárók, és a Nyugat-Európában már évtizedek óta működő leszbikus könyvesboltok, meleg színházi csoportok.

Néhány LMBT egyesület és fórum, ahová segítségért, információért fordulhatsz

– *Háttér Társaság a Melegekért*

[www.hatter.hu]

[hatter@hatter.hu]

[Segélyvonal: (1) 329-3380, (40) 200-358 (naponta 18-23 óráig)]

A legnagyobb LMBT szervezet Magyarországon, 1995-ben alakult meg. Telefonos lelki segítyt, jogsegélyszolgálatot működtet. Az egyesület hosszabb távú célja a szexuális kisebbségek szerveződéseinek előmozdítása, szélesebb körű társadalmi párbeszéd megindítása, a szexuális kisebbségek láthatóságának előmozdítása és a sztereotípiák oszlatása.

– *Labrisz Leszbikus Egyesület*

[www.labrisz.hu]

[labrisz@labrisz.hu]

[Levélcím: 1395 Budapest, Pf. 408]

Az első és eddig egyetlen lesbikus egyesület Magyarországon. Legfontosabb tevékenysége a közösségszervezés (beszélgetőcsoportok, kiadványok, hírlevél), a lesbikus és biszexuális nők láthatóságának növelése és a szélesebb társadalommal való dialógus, publikációkon, ismeretterjesztésen és az egyesület iskolai programján keresztül.

– *Lambda Budapest Meleg Baráti Társaság*

[masok@masok.hu]

[Telefon: (1) 266-9959]

[Levélcím: 1465 Budapest, Pf. 388.]

Az egyesület 1991. óta működik, így a legrégebb óta működő meleg egyesület. Meghatározó szereplője a meleg kulturális és érdekvédelmi tevékenységeknek.

– *Habeas Corpus Munkacsoport*

[www.habeascorpus.hu]

[info@habeascorpus.hu]

[Telefon: (30) 996-5666 (szerdánként 16-18 óráig)]

[Levélcím: 1364 Budapest Pf. 31]

A nők és a szexuális kisebbségek egyenjogúságával, a szexualitással kapcsolatos önrendelkezési jogokkal foglalkozó jogvédő egyesület. Ingyenes jogsegélyszolgálatuk keretében 1997 óta túlnyomórészt meleg, biszexuális és szexuális identitásproblémákkal küzdő ügyfeleknek nyújtott segítséget. 2000 óta bántalmazott nők és szexuális erőszak áldozatává vált gyerekek ügyeivel is foglalkozik.

– *Öt Kenyér Keresztény Közösség a Homoszexuálisokért*

[www.otkenyer.hu]

[otkenyer@otkenyer.hu]

[Telefon: (30) 343-2155]

Beszélgetéseket és közös istentiszteleteket szervező ökumenikus keresztény közösség. Elsősorban azoknak a melegeknek kíván támaszt nyújtani, akik keresztényként szeretnék megélni irányultságukat, megoldást keresve a felmerülő problémákra. Hosszabb távon szeretnék eloszlatni a társadalom téves előítéleteit, amelyeket gyakran egyházi körökben is támogatnak. Megpróbálnak hiteles képet adni a nem hívó melegeknek a krisztusi örömhírről.

– Szivárvány Misszió Alapítvány

[www.szivarvany-misszio.hu]

Az alapítvány célja a meleg, leszbikusok, biszexuálisok, transzneműek közösségi, kulturális és érdekvédelmi tevékenységének támogatása. Kiemelt célkitűzései közé tartozik az évenként megrendezésre kerülő Meleg és Leszbikus Fesztivál és az ehhez kapcsolódó Meleg Büszkeség Nap eseményeinek megszervezése, valamint a meleg számára egy olyan közösségi ház létrehozása és működtetése, amely hozzájárul a meleg civil önszerveződések megerősödéséhez.

– DAMKÖR

[www.tar.hu/damkor]

Dél-Alföldi Meleg Kör. A Szegedi Egyetemen szerveznek meleg kört, klubjuk van, és telefonszolgálatot üzemeltetnek.

További honlapok:

[pride.hu/flamingo]

[www.atlazzsport.hu]

[www.femfatal.hu]

[tsonline.uw.hu]

Segítség leszbikus, meleg és biszexuális fiatalok szüleinek

Ezen a telefonszámon leszbikus, meleg és biszexuális fiatalok szülei kaphatnak kérdéseikre felvilágosítást, problémáikra segítséget: (1) 200-7990.

Ajánlott irodalom

Boisson, Jean [1991] *A rózsaszín háromszög*. Budapest: Európa Kiadó.

Birtalan Balázs [1997] *Halállal lakoljanak? A homoszexuális ember és a kereszténység*. Budapest: Cartafilus Kiadó.

Cunningham, Michael [2002] *Az órák*. Budapest: Ulpius-ház Könyvkiadó.

Előhívott önarcképek. Leszbikus nők önéletrajzi írásai. [2003] Budapest: Labrisz Leszbikus Egyesület.

Gordon Agáta [1997] *Kecskerúzs*. Budapest: Magvető Könyvkiadó.

Kay, Jackie [2002] *Trombita*. Budapest: Ulpius-ház Könyvkiadó.

Leszbikus tér-erő [2000] Budapest: Labrisz Leszbikus Egyesület.

Most, hogy tudod. Útmutató meleg és leszbikus fiatalok szüleinek. [2002] Budapest: Göncöl Kiadó.

Már nem tabu. Kézikönyv tanároknak a leszbikusokról, melegokról, biszexuálisokról és transzneműekről. [2002] Budapest: Labrisz Leszbikus Egyesület.

Szembeszél. Leszbikusok a szépirodalomban. [2001] Budapest: Labrisz Leszbikus Egyesület.

Winterson, Jeanette [1998] *A szenvedély*. Budapest: Európa Könyvkiadó.

